

Az uniformizált kultúra és emberiség rémálmáról (T. S. Eliot)

2014 szeptember 13. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

Egy népet nem szabad sem túlságosan egyesíteni, sem túlságosan megosztani, ha elvárjuk, hogy kultúrája virágozzék. (…)

(…) Az osztály nélküli társadalom éppúgy rossz, mint az, amelyikben szigorú és áthághatatlan társadalmi korlátok vannak; minden osztálynak szüntelenül gyarapodnia és fogyatkoznia kell; az osztályoknak megkülönböztethet?eknek kell maradniuk, de az is szükséges, hogy szabadon keveredhessenek; kulturális kapcsolatban kell élniük egymással, hogy legyen bennük valami közös, ami alapvet?bb, mint az, ami összeköti ?ket egy másik társadalom nekik megfelel? osztályaival. Az els? fejezetben azt vizsgáltuk, milyen sajátos szerepet tölt be a kultúrában az osztály; most azt kell megvizsgálnunk, milyen sajátos szerepet tölt be a régió.

Az adminisztratív és érzelmi egység el?nyei aligha kell emlékeztetnünk magunkat; a háború megtapasztalása után azonban gyakorta feltételezik, hogy a háborús id?szak egységét meg kell ?rizni békében is. (…) Az emberek gyakran sajnálkoznak amiatt, hogy ugyanaz az egység, önfeláldozás és testvériség, amely vészhelyzetben gy?zedelmeskedik, nem képes túlélni magát a vészhelyzetet. (…) Mindenesetre meg kell különböztetnünk a vészhelyzetben szükségszer? egységet attól, amelyik békeid?ben helyénvaló, mert el?segíti egy nemzet kultúrájának fejl?dését. (…)

Az egység, amellyel itt foglalkozom, nem tudatos, ezért leginkább a termékeny sokféleség vizsgálatán keresztül lehet megközelíteni. E helyütt be kell érnem a régiók sokféleségével. Fontos, hogy az ember ne csak egy bizonyos nemzet polgárának érezze magát, hanem egy sajátos országrész polgárának is. Az ilyen „helyi h?ség”, akárcsak az osztályhoz való h?ség, a család iránti h?ségb?l fakad. Az egyénben persze kialakulhat a legforróbb rajongás egy hely iránt, ami nem a szül?földje, s egy közösség iránt, amelyhez nem f?zik családi kötelékek. Ám úgy vélem, egyetértünk, hogy van valami mesterkélt és kissé nagyon is tudatos egy olyan közösség érzéseiben, amelynek tagjai er?sen köt?dnek lakóhelyükhöz, bár valamennyien máshonnan érkeztek. Talán azt mondhatnánk, egy-két generációt várni kell, míg kialakul az a fajta h?ség, amelyet a lakosság örökségbe kapott, és nem tudatos választás eredménye. Egészében véve úgy t?nik, az lenne a legjobb, ha az emberek nagy többsége ott élné le életét, ahol megszületett. A család, az osztály és a helyi környezet iránti h?ség kölcsönösen támogatják egymást; és ha egyikük romlásnak indul, a többi is kárt szenved. (…)

Tudatában vagyok, hogy a politikai, gazdasági és kulturális kérdéseket nem lehet egymástól elválasztani. Tudatában vagyok, hogy bármely, a politikai és gazdasági struktúrát érintetlenül hagyó helyi „kulturális megújulás” aligha több, mint mesterségesen életben tartott régiségkultusz: nem arra kell törekedni, hogy a feladatot eleve lehetetlenné tev? modern körülmények között rekonstruáljunk vagy újjáélesszünk egy enyészetnek indult vagy elenyészett kultúrát, hanem arra, hogy kortársi kultúrát növesszünk régi gyökerekb?l. (…) Az igazi regionalistát, úgy vélem, nem is érdekelhetik els?dlegesen a politikai és gazdasági kérdések. Abszolút értéknek azt tekinthetjük, hogy minden egyes térség jellegzetes kultúrával rendelkezzék, amely összhangban van a szomszédos térségek kultúráival, és azokat gazdagítja. (…)

Valamely népet a történelem egyrészt aszerint ítél meg, hogy milyen mértékben járul hozzá más nemzetek vele azonos id?ben létez? kultúrájához, másrészt aszerint, hogy mennyiben segíti el? azon kultúrákat, amelyek kés?bb fognak majd kibontakozni. (…)

Ezen a ponton bevezetek egy új fogalmat: a társadalom számára létfontosságú a részei közt fellép? súrlódás. (…) Ezúttal felvetem, hogy mind az osztály, mind a régió – miközben két különböz? féleség? csoportra bontja az ország lakosságát – olyan konfliktust idéz el?, amely kedvez az alkotókészségnek és a haladásnak. (…)

Az embernek szüksége van ellenségre is. Ezért, úgy t?nik nekem, az egyének, de a csoportok közötti súrlódás is, bizonyos határok között, teljesen nélkülözhetetlen a civilizáció számára. Az egyetemes ingerültség a legjobb biztosítéka a békének. Ha egy országon belül a megosztottság túlságosan éles, veszélyezteti magát az országot: ha egy ország túlontúl egységes – függetlenül attól, hogy hajlama az ok vagy valamiféle mesterkedés, becsületes szándék vagy ámítás és zsarnokság – fenyegetést jelent a többi országnak. Olaszország és Németország esetében láthattuk, hogy a rövid id? alatt kier?szakolt politikai-gazdasági célzatú egységnek szerencsétlen következménye lett mindkét nemzet számára. Kultúrájuk végzetes történelmük során bontakozott ki, végletes regionalizmusuk közepette: a kísérlet, hogy a németeket és olaszokat megtanítsák arra, hogy önmagukat els?sorban németnek, illetve olasznak tekintsék és nem valamelyik kis fejedelemség vagy város polgárainak – megzavarta a hagyományos kultúrát, amely egyedül alapja bármely jövend? kultúrának.

A nemzeten belüli konfliktus fontosságának gondolatát ennél pozitívabb módon is alátámaszthatom, ha a különféle, egymással szemben álló helyi törekvések fontosságát hangsúlyozom. Az osztályt és a régiót vizsgálva kit?nik, hogy bizonyos mértékben egymás ellen kell m?ködniük; szükséges, hogy egy személy bizonyos nézetei és vonzalmai – saját osztályának másutt él? tagjaival szemben – közösek legyenek azokéval, akik ugyanannak a helyi kultúrának a részesei: más nézetei és vonzalmai pedig közösek legyenek osztályának többi tagjáéval, a helyre való tekintet nélkül. A számos átfedés el?segíti egy nemzeten belül a békét, azáltal, hogy szétoszlatja és megzavarja a gy?lölködést; és el?segíti a békét a nemzetek között is, azáltal, hogy minden embernek elegend? hazai békétlenséget nyújt, hogy agresszivitásukat gyakorolják. Az emberek többsége általában nem szereti a külföldieket, és könnyen haragra lobban ellenük; s a többség számára nem is lehetséges, hogy sok mindent tudjanak az idegen népekr?l. Az osztályokra tagolódó nemzet, egyéb körülmények azonossága esetén, valószín?leg türelmesebb és békésebb, mint az, amelyik nem így szervez?dött. (…)

Eszményi esetben minden falunak, s persze még szembet?n?bben minden városnak, sajátos jelleggel kell rendelkeznie. (…)

Továbbra is keresem, milyen jelentés társítható a „világkultúra” kifejezéshez. A lehetséges „világkultúra” kutatása különösen azokat kell érdekelje, akik valamely világföderáció- vagy világkormány-tervezet mellett szoktak kardoskodni: mert nyilvánvaló, hogy amíg léteznek kultúrák, amelyek bizonyos ponton túl egymással a kibékíthetetlenségig szemben állnak, minden közgazdasági egyesítési kísérlet hiábavaló. Azt mondom, „bizonyos ponton túl”, mert két kultúra viszonyában mindig lesz két egymást ellensúlyozó er?: a vonzás és taszítás – vonzás nélkül nem tudnánk egymásra hatni, taszítás nélkül pedig nem tudnánk különálló kultúrákként fennmaradni; az egyik elnyelné a másikat, vagy a kett? egybeolvadna. Mármost úgy t?nik nekem, a világkormány fanatikusai tudat alatt feltételezik, hogy a szervezeti egység abszolút érték, s ha a kultúrák közötti különbségek útban vannak, meg kell semmisíteni ?ket. Amennyiben a fanatikus a humanitárius típusból való, feltételezi, hogy ez a folyamat természetes úton és fájdalom nélkül fog végbemenni: feltehet?en magától értet?d?nek veszi – maga sem tudva róla – hogy a végs? világkultúra annak a kultúrának a kiterjesztése lesz majd, amelyhez maga is tartozik. (…)

A komoly és humánus világtervez?k módszerei azonban – ha elhinnénk, hogy célba jutnak – éppoly súlyosan veszélyeztetnék a kultúrát, mint azok, akik er?szakosabb módszereket gyakorolnak. Abból, amit a helyi kultúrák értékér?l már elmondtam, egyenesen következik, hogy egy olyan világkultúrának, amely egyszer?en uniformizált kultúra, semmi köze sem lenne a kultúrához. Olyan emberiség állna el?ttünk, amelyben nincs semmi emberi. Akár egy rémálom.

Másfel?l viszont nem is eresztjük szélnek a világkultúra fogalmát. Mert ha beérjük az „európai kultúra” eszményével, annak meg nem tudjuk megvonni a pontos határait. Az európai kultúrának térsége van, de nincsenek pontos határai: nem építhetünk kínai falat. A teljesen önmagába zárt európai kultúra éppoly végzetes lenne, mint az önmagába zárt nemzeti kultúra: végül is akkora képtelenség, mintha érintetlenül akarnók meg?rizni egyetlen angliai grófság vagy falu kultúráját. Épp ezért kénytelenek vagyunk megtartani a világkultúra eszményét, noha elismerjük, hogy olyasvalami, amit nem tudunk elképzelni. Csupán a kultúrák közötti viszonyok logikai végpontjaként tudjuk fölfogni.

*

Részlet T. S. Eliot: A kultúra meghatározása cím? kötetének (1949) Egység és sokféleség: a régió cím? fejezetéb?l. Szent István Társulat, 2003. 54-69.

Írta: dobray - www.mandiner.blog.hu

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!
www.flagmagazin.hu]]>

Ajánló